

УДК 347.157 (347.636.6)

Набуття неповнолітньою особою повної цивільної дієздатності та її вплив на сімейно–правовий статус дитини: питання охорони житлових прав емансипованої неповнолітньої особи

С. О. Короєд,
доктор юридичних наук

Досліджується питання впливу цивільно-правового інституту емансипації на сімейно-правовий статус дитини, зокрема питання втрати неповнолітньою особою, яка достроково набула повну цивільну дієздатність, сімейно-правового статусу дитини та припинення державних гарантій охорони її прав як дитини. Вивчається можливість поширення на неповнолітнього із повною цивільною дієздатністю охорони державою його житлових прав як дитини, зокрема необхідність одержання дозволу органу опіки та піклування на вчинення правочину із житлом, право користування яким має неповнолітня особа, яка набула повну цивільну дієздатність у зв'язку із її державною реєстрацією фізичною особою – підприємцем. Обґрунтовується висновок, що за емансипованими неповнолітніми особами, які набули повну цивільну дієздатність, залишається сімейно-правовий статус дитини і на них поширюються державні гарантії охорони їх житлових прав як дітей.

***Ключові слова:** емансипація, неповнолітня особа, повна цивільна дієздатність, фізична особа – підприємець, сімейно-правовий статус дитини, повноліття, житлові права, охорона.*

Короєд С.А. Приобретение несовершеннолетним лицом полной гражданской дееспособности и ее влияние на семейно-правовой статус ребенка: вопросы охраны жилищных прав эмансипированного несовершеннолетнего лица.

Исследуется вопрос влияния гражданско-правового института эмансипации на семейно-правовой статус ребенка, в частности вопрос потери несовершеннолетним лицом, досрочно получившим полную гражданскую дееспособность, семейно-правового статуса ребенка и прекращения государственных гарантий охраны его прав как ребенка. Изучается возмож-

© Короєд Сергій Олександрович – доктор юридичних наук

ность распространения на несовершеннолетнего с полной гражданской дееспособностью охраны государством его жилищных прав как ребенка, в частности необходимость получения разрешения органа опеки и попечительства на совершение сделки с жильем, право пользования которым имеет несовершеннолетнее лицо, которое приобрело полную гражданскую дееспособность в связи с его государственной регистрацией физическим лицом – предпринимателем. Обосновывается вывод, что за эмансипированными несовершеннолетними лицами, которые приобрели полную гражданскую дееспособность, остается семейно-правовой статус ребенка и на них распространяются государственные гарантии охраны их жилищных прав как детей.

Ключевые слова: эмансипация, несовершеннолетний, полная гражданская дееспособность, физическое лицо – предприниматель, семейно-правовой статус ребенка, совершеннолетие, жилищные права, охрана.

Koroed Sergiy. Entry of a minor in a full civil capacity and its impact on the family and legal status of the child: issues of housing rights protection of an emancipated minor.

It is studied the effect of the civil and legal institution of emancipation on family-legal status of the child, in particular the loss of a minor, which entered the full civil capacity early, of family and the legal status of the child and termination of state guarantees on protection of his rights as a child. The possibility of the spread on a minor of a full civil capacity of the state protection concerning its housing rights as a child, in particular the need to obtain permission of the guardianship authority to make a deal with the real estate property, which is rightfully used by a minor, that entered the full civil capacity on the basis of registration as entrepreneur is studied. The conclusion that for emancipated minors who have entered the full civil capacity still has family-legal status of the child and are subject to state guarantees on protection of their housing rights as of children is justified.

Key words: emancipation, minor, full civil capacity, entrepreneur, family and legal status of the child, adult age, housing rights, protection.

Вивчення міжгалузевих зв'язків цивільного і сімейного права дає змогу не лише виявити колізії міжгалузевого характеру, а й передусім з'ясувати взаємовплив сімейно-правового статусу особи на її цивільні права і обов'язки, та навпаки. Встановлення такої взаємодії необхідне для правильного застосування багатьох інститутів зазначених галузей права, зокрема тих їх норм, що стосуються прав неповнолітніх осіб (дітей) і гарантій їх охорони та захисту з боку держави. Однією із проблем взаємодії галузей цивільного і сімейного права, що не знайшло належного наукового обґрунтування та не вирішено однозначно в судовій практиці, є визначення впливу цивільно-правового інституту емансипації (надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі) на сімейно-правовий статус дитини, зокрема питання втрати неповнолітньою особою, яка достроково набула повну цивільну дієздатність, сімейно-правового статусу дитини, а відтак припинення деяких державних гарантій охорони і захисту її прав як дитини. Проблема емансипації дуже важлива і актуальна, адже пов'язана передусім із її цивільно-правовими та сімейно-правовими наслідками для такої особи. Так, одні науковці визнають, що емансипація з відповідним настанням повної цивільної дієздатності припиняє статус дитинства. Інші вчені, навпаки, вважають збереження за емансипованою неповнолітньою особою статусу дитини. Судова практика щодо цього також неоднозначна.

Теоретичні засади та практичні проблеми реалізації цивільно-правового інституту емансипації загалом та його окремих видів, зокрема проблеми впливу емансипації на сімейно-правовий статус дитини, питання термінологічної неузгодженості у нормативних актах цивільного і сімейного права, окремі

аспекти реформування міжгалузевого регулювання сімейних відносин аналізувати у своїх працях Н.А. Д'ячкова і Є.С. Кугот¹, Л.А. Музика²; С.В. Букшина³, О.М. Лунева⁴, Н.М. Савельєва⁵, О.В. Садина⁶, А.М. Левушкін⁷, С.А. Саблук⁸ та ін. Проте як у науці цивільного і сімейного права, так й судовій практиці⁹ залишається невирішеним питання щодо поширення на неповнолітнього із повною цивільною дієздатністю охорони держави його житлових прав як дитини, зокрема необхідність одержання попереднього дозволу органу опіки та піклування на вчинення правочину із житлом, право користування яким має неповнолітня особа, яка набула повної цивільної дієздатності у зв'язку із її державною реєстрацією фізичною особою – підприємцем.

Розглянемо насамперед теоретичні підходи окремих науковців до впливу повної цивільної дієздатності на сімейно-правовий статус дитини, проаналізуємо цивільне і сімейне законодавство України й обґрунтуємо висновки щодо вирішення проблеми.

Як відомо, в результаті емансипації відбувається перетворення правового статусу неповнолітнього. Суть емансипації полягає в тому, що неповнолітній переходить з категорії громадян, які володіють частковою цивільною дієздатністю, в категорію суб'єктів повністю дієздатних, і тому в цивільно-правових відносинах він прирівнюється до повнолітніх громадян, зберігаючи при цьому свій фактичний соціальний статус. При цьому С.В. Букшина вважає, що такий статус неповнолітніх лежить в основі їх спеціального правового статусу, оскільки вони володіють такими додатковими правами та обов'язками, пільгами, які відображають їх особливе становище, що регулюється різними галузями права. Автором робить висновок, що правове становище емансипації не змінює соціального статусу підлітка, він залишається дитиною, якою визнається особа, яка не досягла віку 18 років, і її правове становище залежить від виду

¹ Д'ячкова Н. А. Емансипація неповнолітніх за цивільним законодавством України / Н. А. Д'ячкова, Є. С. Кугот // Право і безпека. – 2012. – № 3 (45). – С. 297-301.

² Музика Л. А. Про міжгалузеві зв'язки цивільного права / Музика Л.А. // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі : зб. наук. ст. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., 10 квіт. 2014 р. – Житомир : ЖНАЕУ, 2014. – С. 170–172.

³ Букшина С. В. Эмансипация несовершеннолетних граждан по законодательству Российской Федерации : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. юрид. наук : 12.00.03 / С. В. Букшина. – Томск, 2003. – 27 с.

⁴ Лунева Е. Н. Правовые последствия эмансипации несовершеннолетних [Электронный ресурс] / Лунева Е.Н. // Эффективные инструменты современных наук – 2009 : Материалы II Международной научно-практической конференции (Чешская Республика, г. Прага, 27.04 – 05.05.2009) / М-во освіти і науки України, Донецький нац. технічний університет. – Прага : Publishing House “Education and Science” s.r.o., 2009. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Pravo/45368.doc.htm.

⁵ Савельева Н. М. Правовое положение ребенка в Российской Федерации: гражданско-правовой и семейно-правовой аспекты / Савельева Н.М. – Самара : Изд-во “Универс-групп”, 2006. – 151 с.

⁶ Садина О. В. Правовой статус несовершеннолетнего в российском законодательстве: Теоретико-правовой анализ : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. юрид. наук : 12.00.01 / О. В. Садина. – Мытищи, 2009. – 20 с.

⁷ Левушкин А. Н. Реформирование межотраслевого регулирования семейных отношений / А. Н. Левушкин // Социально-политические науки. – 2013. – № 1. – С. 75-77.

⁸ Левушкин А. Н. Реформирование межотраслевого регулирования семейных отношений / А. Н. Левушкин // Социально-политические науки. – 2013. – № 1. – С. 75-77.

⁹ Вишгородського районного суду Київської області. Цивільна справа № 363/1851/15-ц.

врегульованих правовідносин. На емансипованих поширюються всі правові приписи щодо дітей, передбачені чинним законодавством та Конвенцією ООН про права дитини¹⁰.

Саме із таким спеціальним правовим статусом емансипованої неповнолітньої особи законодавство пов'язує різні правові наслідки. У юридичній літературі розрізняють дві групи правових наслідків емансипації. Перша група містить положення, які свідчать про зміну в правовому статусі неповнолітньої особи. Основним наслідком є можливість неповнолітнього здійснювати операції без письмової згоди його законних представників. З цього випливає інший наслідок емансипації: як вказує закон, законні представники не несуть жодної відповідальності за зобов'язаннями емансипованого. Це положення закону ще раз вказує на те, що емансипація має сприйматися як винятковий захід. Її не варто широко застосовувати, оскільки навіть не кожен повнолітній володіє необхідними для неї передумовами. Інша група наслідків емансипації пов'язана не з набуттям емансипованою особою дієздатності в повному обсязі, а із збереженням за нею статусу неповнолітнього. Так, емансипована неповнолітня особа не може бути призначена опікуном чи піклувальником. Також вона не має права усиновити дитину. Оголошення неповнолітнього емансипованим не тягне зміни його статусу в трудових правовідносинах. Рішення про призов громадян на військову службу може бути прийняте тільки після досягнення ними 18 років. Отже, з емансипацією пов'язані зміни лише в окремих цивільних і сімейних правовідносинах. В іншому особа продовжує залишатися дитиною і володіє всіма пов'язаними з цим правами, зокрема на її правовий статус поширюються норми про гарантії прав дитини¹¹.

У зв'язку з цим варто погодитися з думкою науковців, які вважають, що емансипований неповнолітній громадянин у правовому сенсі прирівнюється до повнолітніх учасників правовідносин, які регулюються нормами приватного права, за винятками, встановленими законом з метою захисту та охорони прав і законних інтересів неповнолітніх. Соціальні гарантії та пільги, спрямовані на захист прав і законних інтересів неповнолітніх, в силу їх віку, мають зберігати свою силу¹².

З огляду на ці теоретичні положення ми й будемо здійснювати системне тлумачення відповідних норм законодавства. Порушена в меті нашої статті проблема зводиться до впливу повної цивільної дієздатності, яку набула неповнолітня особа у зв'язку із її реєстрацією фізичною особою – підприємцем на житлові права дитини, які гарантуються ч. 4 ст. 12 Закону України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей», згідно з якою для вчинення будь-яких правочинів щодо нерухомого майна, право власності, на яке

¹⁰ Букшина С. В. Эмансипация несовершеннолетних граждан по законодательству Российской Федерации : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. юрид. наук : 12.00.03 / С. В. Букшина. – Томск, 2003. – С. 9-10, 13, 24.

¹¹ Лунева Е. Н. Правовые последствия эмансипации несовершеннолетних [Электронный ресурс] / Е. Н. Лунева // Эффективные инструменты современных наук – 2009 : Материалы II Международной научно-практической конференции (Чешская Республика, г. Прага, 27.04 – 05.05.2009) / М-во освіти і науки України, Донецький нац. технічний університет. – Прага : Publishing House “Education and Science” s.r.o., 2009. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Pravo/45368.doc.htm.

¹² Букшина С. В. Цит. работа. – С. 22, 24.

або право користування яким мають діти, необхідний попередній дозвіл органів опіки та піклування, що надається відповідно до закону.

Для цього передусім варто з'ясувати нормативне значення таких понять, як «дитина (неповнолітня особа)», «повнолітній» та «права повнолітньої особи» з метою визначити, житлові права якої саме вікової категорії осіб охороняє вищенаведена норма Закону, а також встановити, чи втрачає емансипована неповнолітня особа сімейно-правовий статус «дитини», а відтак з'ясувати, чи припиняються державні гарантії захисту її житлових прав як дитини.

Поняття дитини і її правового статусу визначено у спеціальному кодифікованому акті – Сімейному кодексі України, ст. 6 якого передбачено, що правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття; малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років; неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. На нашу думку, ця норма є спеціальною нормою сімейного законодавства для визначення статусу дитини та припинення цього статусу у зв'язку із досягненням 18-річного віку (повноліття), оскільки встановлена в спеціальному єдиному кодифікованому акті, що регулює сімейні відносини. Наведена ст. 6 СК України не містить жодних винятків, які б передбачали втрату статусу дитини особою раніше досягнення 18-річного віку, навіть якщо згідно із законом вона набуває прав повнолітньої особи раніше (зокрема, у зв'язку з емансипацією).

В окремих судових рішеннях, як на підставу втрати емансипованою неповнолітньою особою статусу дитини, є посилання на набуття нею прав повнолітньої особи¹³. Нам важко погодитись із таким висновком, адже відповідно до цивільного та сімейного законодавства такі категорії, як «набуття прав повнолітньої особи» та «набуття повноліття», є різними за змістом і наслідками. Так, права повнолітньої особи набувають особи, які досягли 18 років, а також неповнолітні, які достроково набули повної цивільної дієздатності (були емансиповані чи зареєстрували шлюб до досягнення повноліття). Водночас набуття повноліття пов'язується виключно з досягненням особою 18 років, і саме із досягненням цього віку втрачається статус дитини і така особа вибуває з-під охорони і захисту держави як неповнолітня. У ч. 1 ст. 34 ЦК України також пов'язується статус повноліття із досягненням 18 років. Жодних винятків пов'язувати набуття статусу повноліття до досягнення 18 років у ЦК України немає.

Крім того, ані в СК України, ані в ЦК України не передбачено можливості чи конкретних випадків втрати неповнолітньою особою статусу дитини у зв'язку із реєстрацією її фізичною особою – підприємцем та достроковим набуттям у зв'язку з цим повної цивільної дієздатності.

Аналіз норм обох кодексів дає підстави для висновку, що категорія «повноліття» впливає на повну цивільну дієздатність (адже із досягненням повноліття особа набуває повної цивільної дієздатності). Водночас повна цивільна дієздатність жодним чином не впливає на набуття повнолітнього статусу. А це означає, що із достроковим набуттям повної

¹³ Рішення Апеляційного суду Київської області від 28.07.2015 // Архів Вишгородського районного суду Київської області. Цивільна справа № 363/1851/15-ц.

цивільної дієздатності неповнолітня особа не втрачає статусу дитини та не набуває статусу повнолітньої особи.

З цього можемо зробити висновок, що правовий статус дитини із достроковим набуттям неповнолітньою особою повної цивільної дієздатності внаслідок реєстрації її як фізичної особи – підприємця не втрачається і така неповнолітня особа із повною цивільною дієздатністю не позбавляється охорони її прав як дитини з боку держави.

Цей висновок побічно підтверджується й низкою інших положень сімейного законодавства. Так, ст. 180 СК України в імперативній та безальтернативній формі встановлює, що батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Щодо того, чи повинні батьки утримувати своїх емансипованих неповнолітніх дітей, науковці вважають: за аналогією з дітьми, які набувають дієздатності при укладенні шлюбу до повноліття, батьки зобов'язані утримувати своїх емансипованих дітей, навіть якщо вони мають достатній дохід (за винятком випадків, передбачених ст. 188 СК України, коли дохід дитини повністю забезпечує її потреби)¹⁴. Крім того, ст. 16 СК України зобов'язує бабу, діда дитини з боку того з батьків, хто є неповнолітнім, надавати йому допомогу в здійсненні ним батьківських прав та виконанні батьківських обов'язків. А ст. 156 СК України надає неповнолітнім батькам право на безоплатну правову допомогу в суді. І це незважаючи на те, що неповнолітній особі, яка записана матір'ю або батьком дитини, може бути надана повна цивільна дієздатність (ч. 1 ст. 35 ЦК України). Ст. 1180 ЦК України стосується відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності, і передбачає, що така шкода відшкодовується цією особою самостійно на загальних підставах. А у разі відсутності у неповнолітньої особи, яка набула повної цивільної дієздатності, майна, достатнього для відшкодування завданої нею шкоди, ця шкода відшкодовується в частці, якої не вистачає, або в повному обсязі її батьками (усиновлювачами) або піклувальником, якщо вони дали згоду на набуття нею повної цивільної дієздатності й не доведуть, що шкоди було завдано не з їхньої вини. Обов'язок цих осіб відшкодувати шкоду припиняється з досягненням особою, яка завдала шкоди, повноліття. ЦК України (ст. 1241) також охороняє спадкові права неповнолітніх дітей, передбачаючи для них право на обов'язкову частку у спадщині.

Таким чином, законодавець залишає для неповнолітніх осіб із повною цивільною дієздатністю державні гарантії захисту їх прав як дітей (осіб, що не досягли 18-річного віку). І ці гарантії захисту прав емансипованої неповнолітньої особи припиняються із досягненням нею повноліття (тобто 18-річного віку).

Крім того, варто звернути увагу, що емансиповані особи не мають право на укладення шлюбу нарівні з особами, які досягли шлюбного віку, оскільки їх цивільна дієздатність не збігається із сімейною¹⁵. Це ще раз підтверджує відсутність у емансипованої неповнолітньої особи всіх прав повнолітньої, а

¹⁴ Д'ячкова Н. А. Емансипація неповнолітніх за цивільним законодавством України / Н. А. Д'ячкова, С. С. Кугот // Право і безпека. – 2012. – 3 (45). – С. 299.

¹⁵ Там само.

відтак свідчить й про залишення за нею статусу дитини, яка перебуває під захистом держави, в тому числі щодо захисту її житлових прав.

Також варто зауважити, що як СК України, так й Закон України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» охороняє права саме дитини (неповнолітньої особи), тобто особи у віці до 18 років незалежно від наявності у неї повної цивільної дієздатності. При цьому нами встановлено, що немає жодної норми, яка б звільняла органи опіки та піклування від здійснення контролю за дотриманням батьками та особами, які їх замінюють, житлових прав дітей, які, будучи неповнолітніми, здобули статус фізичної особи-підприємця.

Навіть норма ст. 77 ЦК України, згідно з якою піклування припиняється у разі надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності, не може спростувати наші висновки, адже вказана норма, з огляду на її розміщення в Кодексі та призначення, регулює питання припинення опіки та піклування в тих випадках, коли опіка та піклування були встановлені у визначеному Кодексом порядку, і не звільняє орган опіки та піклування від його функцій та не позбавляє дитину державних гарантій охорони її житлових прав.

Деякі науковці й практики можуть не погодитися з нашими висновками щодо збереження за емансипованою неповнолітньою особою статусу дитини, посилаючись на Закон України «Про охорону дитинства» та Конвенцію про права дитини. Так, дійсно, згідно із ст. 1 Закону дитина – особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно із законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше. Зазначена Конвенція дитиною визнає кожен людську істоту до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше. Проте як у ст. 1 Закону, так і у ст. 1 Конвенції прямо зазначено, що наведені в них терміни застосовуються виключно в такому розумінні лише для цілей цього Закону і Конвенції. Водночас ані вказаний Закон, ані Конвенція не охороняють житлові права дітей в Україні. Житлові права всіх дітей в Україні охороняє Закон України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей», який не містить жодних застережень щодо розуміння поняття «дитина». Тому визначення поняття «дитини» в аспекті захисту її житлових прав необхідно застосовувати в розумінні, наведеному в СК України, про що зазначено вище.

Крім того, Закон України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» не лише прийнятий пізніше за Закон України «Про охорону дитинства» (тому підлягає переважному застосуванню), а й є єдиним законодавчим актом, що охороняє права дітей на користування жилим приміщенням, в якому вони проживають.

Усе це дає підстави зробити висновок, що на емансипованих неповнолітніх осіб, які набули повної цивільної дієздатності у зв'язку із реєстрацією фізичною особою – підприємцем, поширюється державна гарантія, передбачена ч. 4 ст. 12 Закону України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей» щодо охорони житлових прав дітей. Таке розуміння сімейно-правового статусу дитини, його співвідношення із цивільно-правовим інститутом емансипації має братися до уваги при визначенні змісту і обсягу житлових прав емансипованих неповнолітніх осіб та гарантій їх захисту з боку держави.

Koroed Sergiy. Entry of a minor in a full civil capacity and its impact on the family and legal status of the child: issues of housing rights protection of an emancipated minor.

One of the problems of interaction between the field of civil and family law, which has not found its proper scientific justification and clearly was not resolved in judicial practices is determining the impact of civil legal emancipation institute (granting full civil capacity to minors) on a family and legal status of the child, including the question of a loss by a minor that prematurely acquired full civil capacity, family and legal status of the child, and therefore also termination of some state guarantees for protection and defense of its rights as a child. In this aspect remains clearly unresolved issues of spread on a minor of a full civil capacity of the state protection concerning its housing rights as a child, in particular the need to obtain permission of the guardianship authority to make a deal with the real estate property, which is rightfully used by a minor, that entered the full civil capacity on the basis of registration as entrepreneur is studied.

Scientists in the legal literature justifying the conclusion that the legal status of emancipation does not change the social status of a teenager, as he remains a child, which is a person under the age of 18, and legal status depends on the type of settled relationships. Emancipated are subject to all legal requirements for children provided by law and Convention on the Rights of the Child. Thus scientists distinguish two legal consequences of emancipation. The first group contains provisions that indicate a partial change in civil and family legal status of a minor. Another group of the consequences of emancipation is not associated with the entry of an emancipated person in full capacity as well as retaining for her status of a minor. It is concluded that the changes are associated with only civil and family relations in emancipation. Otherwise, a person is still a child and has all the rights associated with it, including on its legal status are spreading rules concerning guarantees of rights of the child directed to protect the rights and interests of minors because of their age.

Raised in our article problem comes down to the effects of full civil capacity which acquired by a minor in connection with his/her registration as entrepreneur on housing rights guaranteed to children under ch. 4 art. 12 of the Law of Ukraine «On fundamentals of social protection of homeless people and homeless children», according to which to execute any transactions concerning real estate, ownership or right of usage belongs to children takes under prior authorization of the guardianship authorities provided under the law.

On the basis of legislation we have established that the rights of adults acquired in age of 18, and minors who earlier entered full civil capacity (were emancipated or registered a marriage before reaching adulthood). However, the entrance in adult age is associated exclusively with the achievement by a person of 18 years of age and it is with that age he/she losing the status of the child and such person is excluding from the safety and protection of the state as minor. No exceptions there to associate acquiring the status of adulthood until age 18. The law also provides the possibility of specific cases or loss of status of a child by minor in connection with the registration of entrepreneur status and in connection with this early entry in full civil capacity. Thus, with the early entering in full civil capacity a minor does not lose status of a child and does not become an adult.

Thus, the legislator leaves for minors with full civil capacity government guarantees to protect their rights as children (persons under 18 years of age). And these guarantees of protection of rights of emancipated minor are terminated with the reaching of adulthood (i.e., 18 years of age).

This suggests that on emancipated minors who have entered full civil capacity in connection with the registration of entrepreneur, applies state guarantee provided ch. 4 art. 12 of the Law of Ukraine «On fundamentals of social protection of homeless people and homeless children» for the protection of the housing rights of children.

Key words: emancipation, minor, full civil capacity, entrepreneur, family and legal status of the child, adult age, housing rights, protection.